

A

1605

XXI.

Σὺν Θεῷ.

PROOEMIUM.

Incet hostis Veritatis in Sacrarum literarum panden-
tis revelata Vernuleus fuerit, non minus tamen ve-
re, quam eleganter alicubi ait: *Singulari digni laude ju-
dicatur. Et inter ceteros virtute sua decori conspiciuntur,*
*qui trepidate commotique, multum tunc ita stantem et imper-
territum animum servant, ut eos a Veritatis confessione nec
tempus aut locus ullus avocet, nec mentis perturbatio de-
terreat: Verum quemadmodum et aere serenato et eodem nubibus impedi-
to Sol, ille illustrator orbis, luce sua perfundit universum: ita illi periculis om-
nibus majores et in prosperitate nequaquam stimulari, quovis tempore Ve-
ritatem proficiuntur.* Cum autem sapientius Veritas mortalium mentes fu-
giens partim in puteo Democriti abscondita esse putetur, partim e suis
eruta incunabulis densissimam non raro errorum nebulam involva-
tur, merito ejus amatores ad Principia, quibus confirmetur, recur-
rere solent. De pariete aut muro, inquit Sperlingius in Instit. ut. Phys.
Prooem. qv. 3. p. 9. *cum litigium foveat fabri, et alter rectum esse illum,
inquit, neutrum inclinare latus, affirmat, alter negat, ad perpendicularium recur-
runt. Hoc rectum a curvo sine exceptione dignoscunt, et controversia fi-
nem imponunt.* Majori jure in disciplinis talis regula, talis norma
taleque principium ponendum semper est, cui soli credendum &
ad quod tuto ubique currendum veniat. Id equidem a multis fi-
eri videmus, qui tamen saepe nomine Principii venditant, quod nihil
minus, quam Principium est, adeo ut ab iis non raro Circulum,
quem dicimus, *Sophisticum* committi videas. De hoc Circulo dum
impräsentiarum acturus sum,

Alme Deus, nostris feliciter annue coeptis,
Unde tibi laus sit, nostraque certa salus!

SECTIO I. Παρασκευαστική.

§. 1. Circuli Nomen in Logicis (ut Syllogismi, Figurae &c.)

A 2

per

per Metaphoram ex Mathesi à Circulo Geometrico desumptum est. Hoc enim in more positum habuit Philosophus in suo Organo & præcipuè in libris Analyticorum, ut Logica præcepta rebus & exemplis Mathematicis illustraret, quoniam Matheseos præcepta omnium putatur esse accuratissima, de quo vidend^o Perer. lib. 1. de Philosoph. & l. 3. c. 4. Jam quemadmodum in Circulo Mathematico à noto puncto per peripheriam seu circumferentiam fit transitus, quo ad redeas ad idem punctum, ita quoque in Circulo, de quo in Logica agitur, à præmissis progredimur ad conclusionem & vicissim ab eadem conclusione regredimur ad colligendas easdem præmissas Propositiones.

§. 2. Removemus autem à Circulo nostro Artium *Ἐγκυκλοπαιδία* seu *Circulum*, de quo Laurent. Ramirez de Prado ad Martialis 2. epigram. 86. *Græci*, inquit, *vocant eas artes, quæ valent ad vulgus oblectandum, ἔγκυκλοπαιδία*, ut Aristoteles in prooemio Topicorum, cum ejus artis utilitatem recenset. dicit utilem esse ad *ἔγκυκλοπαιδία* r. e. ad Circulares hominum congressus. Quam vocem Quintilianus secutus, ejus sonum eò deflexit, ut *encyclopediam* diceret omnium artium & scientiarum absolutissimum circulum & perfectam earum omnium cognitionem; qui posteros omnes in eundem induxit errorem, ut contra veterum acceptionem, id nomen pro re honorificentissima usurparent, cum tamen Veteres pro *Trivialis* disciplinis id sumserint.

§. 3. Neque hic intelligimus Reciprocationem argumentorum, quæ veteres Dialectici *Ἀντιστροφία* dixerunt, cum argumentum (exponente ita Gellii l. 5. Noct. Attic. c. 10. p. m. 186.) propositum referri contra, convertique in eum potest, à quo dictum est: & utrumque pariter valet: quale est per vulgatum illud, quo Protagoram Sophistarum acerrimum usum esse ferunt adversus Evathlum discipulum suum, quod ibidem copiosè refert. Cui geminum & illud in Scholis decantatum *Ἀντιστροφία* est, quo improbus discipulus haud meliorem Magistrum, Tisias nempe Coracem vexavit. Cum hoc ille adolescens in utrumque dexter hac lege pactus est, ut tunc demum didactron ei persolveret, ubi jam artem perdidicisset. Arte seu rectius fraude cognita à Corace in jus vocatur Tisias, quo à mercedem reddere cunctaretur. Jurat hic per anserem, se Magistro suo nihil debere. Quis enim, ait ad Præceptorem, artis tue finis est? persuadere dicendo, respondet hic. Age, inquit discipulus, si persuadeo Judicibus me nihil debere, non reddam, quia vici causam; si minus persuadeo, etiam non reddam, quia non perdidici artem. Quid Judices? succlamant: *Καὶδὲ νότακος καὶδὲν ἰ. e. Mali corvi, malum*

lum ovum. Conf. Acerr. Phil. cent. 1. n. 8. p. m. 12. ut & Erasmus in Chiliad. p. 300. Huc pertinet illud quoque, quod de Villano quodam & ejus ignavo filio refertur à Ludov. Carone in Exilio Melanchol. Cum ex Academia rediisset aliquando filius magnâ pecuniâ, frustra & sine fructu dilapidatâ, interrogavit Pater, & quid tandem didicisset? Ibi prompro responso filius: E tribus, inquit, quinque facere. Quod cum Patri placuisset, experimentum ejus rei videre voluit. Respondit filius brevi fore occasionem ejus conspicienda. Commodum postea in mensam inferebantur ova tria. Ibi gloriosus Scholasticus, hem, inquit Pater ex his tribus, quinque tibi ova faciam. Tum profecto, ait Pater, Magnus mihi Apollo eris, & novâ veste dignus. Ita ergo orditur Filius: Numquid Pater, ubi tria ibi etiam duo? Annuente mox inquit: Ergo quinque hic sunt ova, siquidem tria & duo faciunt quinque. Hic sunt tria & duo. Ergo quinque. Ad tam bellam collectionem subridens Pater, ut igitur uterque cænet, ait, ego hæc tria ova comedam, tu duo reliqua cœnabis, quæ supputatione tuâ effecisti. Ita incœnatus mansit, qui in Academia aliud nihil didicit, quam Regulam pigri. Adde & illud *Bianis* responsum, qui cum interrogatus esset à quodam deberetne uxorem ducere, an vitam vivere calibem? Ἄτοι, inquit, καλὴν ἔχεις ἢ ἀγαθὴν, καὶ εἰ καλὴν, ἔχεις κοινὴν, εἰ δὲ ἀγαθὴν, ἔχεις ποιὴν: ἐκἀερὸν δὲ οὐκ ἀγαθόν, & ληπτέον ἀρεῶν. Inter hæc autem duo dari tertium ait Gellius l. c. nempe mediâ quandam formam, quæ à nimia pulchritudinis periculo & à summo deformitatis odio vacat. Qualis à Q. Ennio in *Menalippe*, perquam eleganti vocabulo *Stata* dicitur, quæ neque κοινὴ futura sit, neque ποιὴ. Plura *Ἀντιστροφίας* exempla congestit B. Dannhaver. in *Polemosoph.* art. 5. p. m. 101.

§. 4. Distingvo etiam hic majoris intelligentiæ causâ inter *Regressum demonstrativum* & *Circulum Sophisticum*. *Regressus* seu *Circulus demonstrativus* juxta Honold: in *Considerat. Syllog. disp.* 32. p. m. 694. est secundum quem Causam cognoscimus ex Effectu & postea regredientes, ex eadem causa Effectum demonstramus. Seu quando à notiori ad ignotum, ab ὄτι (ἡμῶν) noto ad ignotum διότι & contra à τὸ διότι regredimur ad τὸ ὄτι, ut ait B. Dannhaver. in *Hodomor. Spir. Papæi Phantasm.* I. n. IV. p. 290. Ut hoc Corpus est ignis, ergo u-rit: Et hoc corpus u-rit, ergo est ignis.

§. 5. *Circulus autem Sophisticus* est (qui & *Circularis argumentatio*, atq; probatio audit) cum idem probatur per idem. Ut si quis ita colligat: *Turcica Religio* est vera, quia id Alcoranus dicit: Et vicissim, *Alcoran* est verus, quia *Turcica Religio* id affirmat. *Aristoteles* l. 2. prior. *Anal.* c. 18. *Circulum esse* ait, quando ex posterioribus probatur prius, ut cum

quæritur de Cauſa, reſpondetur de effectu. Ex. gr. Cur infantes ſunt humidioris temperamenti, tu reſpondeas, quia continuo lacrymis ſtillant. Sed pergat diſputans quætere, cur continuo lacrymas ſtillent? Reſpondedū eſt tibi per circulū, quia ſunt humidioris temperamenti. *Philoſophi docent* (ita Becanus tract. de Circulo Calvin. in Manual. l. 3. p. 939.) *committi Circulum, quando hoc per illud eſt illud per hoc probamus, apud eum qui neutrum concedit & æque de utroque dubitat, v. gr. ſi negem & matrem & filium eſſe probum, Circulum committes, probando matrem eſſe probam, quia filius dicit, & filium probum, quia mater dicit. Quare? quia utrumq; mihi æque ignotum & incertum eſt. Probatio autem debet procedere à notis ad ignota, vel à conſeſſis ad inconſeſſa, ut ex Ariſtotele & aliis Philoſophis manifeſtum eſt. Hinc colliges circulum fore, ſi quis Chriſtianus apud Ethnicum, Turcam, Judæum, Hæreticum, qui nec Eccleſiam (addo ego: Romano-Papæam) nec Scripturam (vanam Traditionum & miraculorum gloriam) admittit eſſe infallibilem, quia Eccleſia (Romano-Papalis) dicit, & Eccleſiam (Romano-Papiſticam) eſſe infallibilem, quia Scriptura (vana Traditionum & miraculorum gloria) dicit (id teſtatur.) Nam utrumq; illi (Luthero) æque ignotum atq; incertum eſt. Porro Circulus Sophiſticus xſtimandus venit, non tam ex parte rei, quàm ex parte diſputantium ſcientium vel neſcientium tantum, quos inter quoties aliquid probatur ex principio quidem clariffimo, ad hominem tamen ignotū, toties Petitio principii committitur. Unde ſi maxime unum ſit Cauſa vel Effectus alterius, & verò neutrum ſit altero notius, Circulus erit Sophiſticus.*

§ 6. Circulo igitur Sophiſtico germana foror eſt Fallacia, quam vulgò appellant *Petitionem principii*, eſtq; dum *Concluſio* probanda ad probationem ſuſcipiſus ſumitur. Ariſt. 1. Elench. Sophiſt 5. Monlorius autem, cui & ego adſtipulor. lib. 2. de rationat. Schol. in c. 18. p. 352. cum Pacio aliisq; elegantioribus Interpretib⁹ vult *vitiioſam eſſe locutionem: Petitio principii; Quandoquidem ab Ariſtotele. l. 2. Prior. c. 18. & in Topicis appellatur ἀποδείξις τοῦ ἐν ἀρχῇ τῆς ἀποδείξεως ἀπὸ τοῦ ἐξ ἀρχῆς* item *τοῦ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν, i. e. petere vel aſſumere quod eſt in vel ex principio, nempe queſtionem propoſitam in principio diſputationis ad demonſtrandum ſumere tanquam jam probatam & certam, ac poſtulare ut concedatur. Unde ſtatui, non male appellari petitionem queſtionis, aut petere quod eſt demonſtrandum. Monlorii ſententiæ aſſurgit quoq; B. Henricus Hoepfnerus in alma hac olim Logicæ Ariſtoteleæ nec non Theologiæ Prof. cele-*

celebratiſſimus. Comment. in Libr. II. Prior. Anal. p. 481. dum ait: *Eſt elliptica hæc appellatio, Petere, quod erat in principio, ita ut ſubintelligi debeat τὸ προκειμένον, vel προθεῖν, id eſt, quod in principio fuit propoſitum & ſub diſquiſitionem vocatum; quemadmodum ipſe Philoſophus circumloquitur, per τὸ ἀξιωματικὸν προκειμένον §. 3. c. 15. Philoponus autem λήψιν ἢ ἀίτησιν ἑπιλαμβάνει i. e. ſumtionem queſtit, nominat. Rationes, ob quas nomenclationem huius impotentix vulgatam, quæ *Petitio Principii* appellatur, reprehendunt, ſunt hæc, tum quod Græcæ appellationi non reſpondent, tum quia petitio principii, i. e. præmiſſa, vitioſa non ſit, Principia enim & axiomata petuntur & exponuntur tanquam concedenda ſine probatione. Concluſio probatur, non petitur & poſtulat.*

§. 7. Porro *Petitionis principii, ſeu rectius, quæſiti, quinque* modos recenset Philoſophus 2. Prior. 16. 8. Top. 13. 1. Soph. 5. & 2. 12. quos Cl. Sthalius diſp. Phil. de Contrad. adverſus Jan. Cæcil. Fray. c. 9. ad duas claſſes contraxit, 1. *Quando alterutra præmiſſarum tanquam certa, cum dubia tamen ſit ſumitur abſque probatione, ut (a) Chriſtus pro ſolis electis mortuus eſt. E. non pro impiis. Nam antecedens ejuſdem eſt incertitudinis cum concluſione. (β) Mundus nō habet principium, nec finem. E. eſt æternus. Nam idem eſt carere principio & fine, ac eſſe æternum. Keſler. Inſtit. Log. lib. 2. tract. 4. c. 11. (γ) In purgatorio remittuntur peccata mortuis. E. pro mortuis orandum & ſacrificandum. Hic antecedens æquè incertum eſt & falſum, ac conſequeus. II. *Quando probatur quidem dubia præmiſſa, ſed inſufficienter per æquè dubium & ignotum. Ut ſi quis vellet probare (a) animam hominis interire poſt mortem, & argueret ſic: Anima hominis impii poſt mortem interit. Anima hominis impii eſt anima hominis. E. Quidam anima hominis poſt mortem interit. In majori eſt petitio principii, hoc enim probandum eſt: An anima impii poſt mortem intereat. Probatur, quia anima impii poſt mortem non manet. Eſt iterum petitio principii, quia idem probatur per idem. Idem enim eſt, interire & non manere, atq; ſic dubium probatur per æquè dubium. (β) Sic petunt principium Romanenſes, dum arguunt: Papæ donata fuit Italia à Conſtantino M. teſte libro Decretorum, diſtinct. 16. E. Jure eā poſſidet. Etenim ita ex ignoto probatur æquè ignotum, dum teſtimoniū illud decretoriū admodū fallax ſit. Referunt etiā nonnulli ad vitioſam hanc probationem, quando *Controverſam controverſa, ſitem lite*, ut Horatius inquit. *enigmate enigma reſolvimus; quod poſterius vulgò vocant par pari reponere & Ramus in Scholiis Dialecticis appellat***

pellat Solutionem à Pastoribus Virgilianis, quæ ea sunt usi Ecl. 3. Sed malè. Nam 1. Petitio quæ sit, non solvendi sed probandi modus est. 2. Longè aliud contrariocinari est & aliud petere τὸ ἐν ἀρχῇ. Denique in hoc vitio sæpe occurrit etiam ἀδολογία, sive nugatio, item ἰανολογία, quæ est ejusdem vocis inutilis repetitio, ut aliquis nasus est nasus simus l. 1. Elen. Soph. 13. Alias etiam vocatur κοκκισμὸς à cantu cuculi, ut in illo: Cuculus coccyxat. Cuculus est cuculus. E. cuculus coccyxat.

§. 8. Notandum verò, tunc cognosci facillimè, an Syllogism⁹ laboret Elencho petitionis principii, quando (α) Terminus non habet tres, sed duos tantum: (β) quando quæstio probatur per medium falsum, quod tamen habet speciem veri. Decipimur enim specie re-cti, inquit Poëta & omnis Sophista est ζῶον δυοθῆταλον h. e. ut interpretatur Jac. Scheckius in hyperaspiste ad Epistolam Rami pag. 8. animal quod non facile à quovis possit deprehendi. Hinc Aristoteles Syllogismum qui veri speciem mentitur, vocat ἀπατητικὸν h. e. deceptorium l. 1. post. anal. 13. Falsum medium est in his sequentibus: Septem sunt planetae. E. Septem Sacramenta, Durandus. Quatuor sunt humores in corpore, quia constant ex quatuor elementis. E. prohibitio Conjugii Consanguineorum non debet excedere quartum gradum. Innocent. 3. c. 8. d. Consangu. & affini. Thomas 3. Sum. 54. 9. 1. Bellarm. de Sacram. matrim. c. 27. Christus professus est se Medicum, non Jurisconsultum. E. Medicina preferenda est Jurisprudentiæ. Vel: Canones ac leges sunt fratres & sorores. E. Canones & leges meritum salutis æternæ concernunt. Hervetus. Medicina de terra est, sed Justitia de cælo prospexit. E. Cassa 2. p. 19. glor. mund. consil. 21. Item, Moses officio Jurisconsulti fungens semper fuit in maxima gratiâ; Contra verò Medici in populo Israelitico ne tolerabantur quidem, Bodin. de Republ. p. 57. Ergo Jurisprudentiæ est præstantior Medicina. In quibus medium est, à falso simili & à falsa Causa. Ejusdem farinae est & illud: Philoxenus vocatur Urbanus. E. est Urbanus. Ubi medium est falsum è contingenti Etymologia seu notatione juxta illud Sabini:

Diceris Urbanus, sed nominis immemor hujus
Semper inurbanus, dum bibis, esse soles. Vel:
Diceris Urbanus, sed non Urbanus habetis,
Dùm ceu Vacca bibis, dùm Suis instar edis.

§. 8. No-

§. 9. Notandum denique ad cognitionem decisioni necessariam (ut ait David Paræus c. 10. Iren. p. 54.) requiri, ut audiantur partium defensionem & responsiones eoque donec altera pars adigatur vel ad principiorum ex quibus disputandum est, negationem sive destructionem, vel ad repugnantiam, quæ sibi ipsi contradicat, alibi concedens, quod alibi negat, vel ad petitionem principii, quæ id ipsum in disputationis congressu asserat, quod proponebatur confirmandum, aut alio fundamento nitatur, æquè aut magis incerto, quàm est conclusio de qua queritur. Hi sunt enim omnium disputationum fines & termini, ad quos adigens alterum vincit aut vincere eum certè videbitur. Hunc disputandi modum observavit nostrates Theologi in Colloq. Ratisbon. An. 1601. In quo dùm quæretur Sess. 1. 2. & 3. An Pontifex R. qui Ecclesie caput universalis haberi vult, controversiarum fidei decidendarum Index sit? D. Ægidius Hunnius & D. Jacobus Heilbrunnerus negativam propugnabant sententiam, adducentes inter alia ex Exod. c. 32. exemplum Aaronis, ubi describitur ejus enormis error, (ut ut fuerit summus Pontifex,) quo ad μοχολογίαν defecit, & quidem scienter. Hoc exemplo Tannerus cum suo Gretsero tantopere coarctati sunt, ut claris verbis Scr. S. impudenti contradicere ore haud sint veriti, Mosen Aaroni in munere Sacerdotii anteponebant. Conf. hac de re Cornel. Martini l. 2. de Anal. Mater. c. 3. p. m. 184. & 188 ubi simul adducitur exemplum Caiphæ, qui in pleno Consistorio, ex Cathedra, judicando ut Pontifex, tamen valde erravit, condemnando Salvatorem. Ad quod Antagonista dicti dum non haberent, quod respondissent, eò dementiæ perducti sunt, ut alter alteri contradixerit, quemadmodum. l. c. videre est.

SECTIO II. καλασπενασική.

§. 10. Procedere in hac lubet I. Θέσις, asserendo: dari in argumentationibus Circulum seu Regressum demonstrativum. Probatum id 1. Quia utiliter redimus à Causa ad Effectum, qui nos ad cognitionem Causæ deduxit. Si enim causam ex Effectu cognovimus, cognovimus sanè confusè & quoad existentiam: postea verò redeundo, Causam magis penetramus & sub ratione formali consideramus, adeo ut ex majori notitia causæ, etiam major & perfectior cognitio effectus generetur. Quia 2. vis arguendi in terminis est mutua, unde ratio est nulla, cur ab hoc termino, v. e. ab Effectu procedere possimus ad causam & non vice versa. Quia 3. Idem occurrit in aliis argumentationibus, e. gr. proedimus à Subjecto ad Adjunctum.

B

pro-

proprium & contrā: à Definitione ad definitum & contrā: à Toto ad Partes & contrā: Quid igitur in demonstratione obstaret, quò minus argumentari possemus à Causa ad Effectum & contrā? *Quia* 4. in tali Regressu est alia atq; alia cognitio eaqve, vel secundum se, ut alia sit confusa: quā rat. Causa cognoscitur ex Effectu: alia distincta, veluti cum ex eadem Causa Effectum cognoscimus: vel secundum terminos, qui quandoqve materialiter iidem sunt, aliter tamen atq; aliter concipiuntur. *Quia* 5. Aristoteles eundem etiam tradidit, lib. 1. post. anal. c. 3. §. 5. t. 22. l. 2. post. anal. c. 13. v. 96. r. Phyl. t. t. 1. 2. *Quia* 6. manifesta Exempla Regressus dari possunt. Ut *Est fumus. E. est ignis.* & *Est ignis. E. est fumus.* it. *Est disciplina capax. E. est homo. Et, Est homo. E. est disciplina capax.* &c. Plurima exempla habet Aristot. l. 2. prior. Anal. c. 5. seqq.

§. II. Procedo II. ἀρνητικῶς removendo ab Argumentationibus præsertim Apodicticis, Circulum Sophisticū, ob has sequentes Rationes. *Quia* 1. eadem non possunt esse iisdē priora & posteriora simpliciter. ἀδύνατον ἐστὶ τὸ αὐτὰ τῶν αὐτῶν ἀμὰ πρότερα καὶ ὕστερα εἶναι. Impossibile est, ut eadem iisdem simul sint priora & posteriora, ait Arist. l. post. 3. §. 5. t. 22. Jā verò ἐκ προτέρων δεῖ τὴν ἀποδείξιν εἶναι. Ex prioribus oportet demonstrationem constare. *Quia* 2. Demonstratio debet esse ἐκ γνωριμωτέρων, ex notioribus. Aristot. l. c. Jam verò si Circulus poneretur, idem eodem modo cognitum esset simul notius & ignotius. Absurd. *Quia* 3. Circularis demonstratio petit Principium sive Quæsitum, id quod Aristoteles his verbis proponit: Συμβαίνει δὲ τοῖς λέγειν κύκλω τὴν ἀπόδειξιν εἶναι, ἢ μόνον τὸ νῦν εἰρημένον, ἀλλ' ἔδεν, ἀλλὸ λέγειν, ἢ ὅτι τὰτ' εἰσὶν εἰ τὰτ' εἴη: ἔτιω δε πάντα ῥάδιον δεῖξαι. Accidit autem iis: qui asserunt: Circulo demonstrationem esse, non solum, quod nunc dictum est; sed etiam, ut nihil aliud dicant, quā hoc esse, si hoc sit: sic autem facile est omnia demonstrare. *Quia* 4. idem respectu ejusdem esset Causa & Effectus. Supponatur enim, mediū terminū esse Causam majoris termini & postmodum regressu Circulari, illum ipsum medium terminum, fieri majorem terminum, hos ambos terminos eodem modo cognitos esse, certè idem ejusdem respectu erit Causa & Effectus, quod tamen est absurdum. e. c. si quæretur: *An Ecclesia sit catholica?* & pro-

probetur, quod sit universalis, ibi certè ἴο universale supponitur tanquam Causa illius, quod sit Catholica: vice versa, si per Circulum redeundum & concludendum, quod Ecclesia sit universalis probabitur hoc medio, quia est Catholica, ubi ἴο Catholicum tanquam causa supponitur Universalitatis, quod nihil est aliud, quā κοινύσειν.

§. 12. Hujusmodi verò Circulum committere statuimus (I.) Romanenses, idque sæpius, e. gr. (a) In probanda Scripturæ & Ecclesiæ autoritate. Illam enim per hanc, & hanc per illam stabiliant, siquidem interrogati, cur Ecclesia sit infallibilis? Respondent, quia Scripturæ hoc asserit. Si quæras ulterius, Cur Scripturæ sit infallibilis? tum recurrunt ad prius & dicunt, quia Ecclesia sic statuit. Ita ergo Ecclesiam per Scripturam & Scripturam per Ecclesiam, adeoq; idem per idem circulariter demonstrant. Vid. B. Meisn. P. II. Phil. Sobr. Sect. II. c. III. q. 1. p. m. 670. (β) In probanda Papæ Rom. infallibilitate, dū eum Principiū omnis fidei divinæ vel edendæ vel certè solum manifestandæ statuunt. Hoc principium (sunt B. Dannhaveri verba) si esset, nemo deberet eidem assensum denegare, sed quia ipsum per se non est clarum atq; evidens, neq; penetratis terminis illico ad assentiendum cogit, quod reliqua faciunt Principia, ex eo nimirum inferitur, Papam principium fidei minimè esse. Probant verò id ex Matth. XVI. 18. quia quod Scr. S. asserit collatum esse Petro, id & Papæ est collatum. Atqui infallibile iudicium de Contrariis &c. E. Hic dum & Major & Minor dubiæ sint & incertæ, probatum eunt easdem. l. all. Matth. Dum verò eos urgemus, ut ostendant, hunc, quem illi adferunt, esse sensum loci genuinum, confugiunt ad asyllum Papæ, quia is eum sic explicat. Vid. omnino de hoc argumento jam laudatus B. Dañh. Ideā Boni Disput. sect. 2. art. XI. p. m. 164. ut & Hodomor. Spir. Pap. Phant. l. p. 291. Argumentū Bellarmini Circulare hoc est: Papa debet presidere, quia est summus Pontifex & Pastor caput q; omnium; &, Papa est Pontifex, Pastor, caput q; omnium, quia presidet Concilio. Vid. B. Gerhard. Confes. Cathol. t. 2. art. 4. c. 4. p. 769. Ἀπαίδευτον αὐτὴν ἐστὶν (ut inquit Magn. Dn. D. Schertzerus Patronus & Fautor meus etatē venerandus in Disput. de Purgator. Exult §. 10.) disputa-

tare ex principio, quod Adversarius non agnoscit. Utimur enim parodiâ Cotturii in Epit. Controv. demonstr. 3. c. 2. Omnis Judex debet videri & audiri posse. At spiritus Pape nec audiri nec videri potest. Nam quis videre vel audire certe potest spiritum, quem in se loqui dicit Pape & licet ille homo, qui se dicit talem spiritum habere, iudicium palam ferat, quâ ratione tamen is probabit se talem spiritum habere? Et rursus demonstr. 3. c. 2. Pontificii de nullo oraculo Papali infallibili certi esse possunt, ideo nullum habent suæ Religionis fundamentum; quod prolixè ibidem probat.

§. 13. (7) In probanda Fidei & Religionis suæ veritate & securitate. Ex nostra sententia, (inquit Becanus tom. 5. opusc. c. 5. q. 1. p. 633.) sequitur omnes securos ac tutos esse, qui iudicio ac sententiæ totius Ecclesie acquiescunt. Hinc Stanisl. Hofius adversus Prolegom. Brentii l. 5. Nihil est, ait, quod majore cum periculo sit conjunctum, quam si quis de Scripturis cum Satana certamen inire velit, præcipuè quo tempore gravis agon instat, cum anima venit à corpore separanda. Tum verò fuerit tutissimam, exemplum sequi Carbonarii cujusdam: ex quo cum animi causâ vir quidam doctus quaesivisset, quid crederet? Symbolum recitavit: cum interrogaret ille, quid præterea crederet? respondit, quod Ecclesia credit Catholica. Ille verò, quid credit Ecclesia Catholica? Quod ego, inquit, credo. Cumq; subinde ille quaereret, Circulo hoc usus Carbonarius, nihil aliud respondit, quam se credere, quod credit Ecclesia, & Ecclesiam credere, quod ipse crederet, nec aliud ab ipso quicquam elicere potuit. Fertur autem evenisse postea, ut vir ille doctus & sacrarum literarum peritus, in gravem morbum incideret, deq; vitâ suâ periclitaretur: orsus est cum eo quoq; tum Satanas disputare, quidq; crederet ex eo quaerere. Cumq; nimis urgeret Satanas, neq; se miser ille satis explicare posset, venit ei in mentem Carbonarii, neo alia ejus fuit vox audita, præter hanc, ut Carbonarius. Qui verò assidebant, cum propter morbi vim errore mentis affici parabant, posteaquam verò fuit ex morbo confirmatus, interrogaverunt eum, quid sibi voluerit, cum toties exclamaret, ut Carbonarius? Ille rem omnem explicat ordine, quemadmodum in illa sua cum Diabolo disputatione, sicut olim audiverat ex Carbonario quoddam, non alio sibi confugiendum esse duxerit, quam ad Fidem Ecclesie Catholice, tanquam ad asylum omnium tutissimum, quodq; plus in eo tum præsidii inveniret, quam in omni Scripturarum exer-

exercitatione. Quas totâ vitâ suâ meditatus erat diligenter: Acceptam se ferre divine misericordie, quod in simplicem illum Carbonarium incidit, cujus nisi sibi succurrisset exemplum, ingens fuerit periculum & discrimen aditurus. Hactenus Hofius. Conf. Claudium Espenxum in 2. Tim. 3. ubi testes hujus historiae citat Erasmius l. de præparat. ad mortem, & Piggium l. 1. Hierarch. Eccles. c. 5. Verumenimverò talis Fides Carbonaria (verba sunt B. Dannhaver. Hodomor. Spir. Pap. Phant. I. p. 267.) quæ non resolvitur in proprium & particulare cujusq; iudicium, sed aliorum auctoritate semper nititur, ignorantia, socordia, negligentia & accedia omnis mater ac nutrix est. Testatur id experientia, dum passim in ditionibus Papalibus nil nisi crassâ ignorantia teneri plebem videas, paucissimos reperias, qui Fidei ac spei suæ rationem reddere noverint, & cum in rebus omnibus ingenii & iudicii acumine nemini facile cedant, solâ Religione talpis sint caciore & torpedini similimi. Quid? quod eò andaciæ Romanæ fedis fatellites Esurita sint progressi, ut doceant, quicquid Pontifex Romanus & quæ ipsi subest Ecclesia, præscripserit hoc cæcâ obedientiâ amplittendum atq; sequendum esse, sive pium illud sit & probum; sive impium & improbum. Diserta enim eorum verba sunt in Colloquio Ratifbon. Sess. IX. pag. 201. Edit. Lubec. quod Populus Magistrati Ecclesiastico, etiam ERRANTI, teneatur obsequi. Vid. D. Brochmann. Confut. Apol. Ducis Christiani. Wilhelmi, p. 26. Absurdum est, (inquit Bellarminus lib. de Cleric. c. 25. §. Tertio.) ut ovis quocunq; modo Pastorem suum judicare presumat. Et! 7. Populus debet quidem discernere verum Prophetam à falso; sed non alia re, nisi, quam diligenter attendendo, an is qui predicat, dicat contraria illis, quæ dicebantur à Prædecessoribus, vel is, quæ dicuntur ab aliis ordinariis Pastoribus, præsertim ab Apostolica Sede & Ecclesia principali. Porro: Cum Pastor ordinarius & aliquis alius, qui predicat non vocatus, contraria docent, debet omnino Populus Pastorem suum potius sequi, quam illum alterum, qui non est Pastor, etiam si forte contigerit, ut PASTOR ERRARET. Vid. B. Gerhard. Confes. Cathol. tom. 3. art. VI. p. 234. & Ludov. Montaltius in Epist. Prov. Wendroccicus & Rachelius in Observ. ad cit. Epist. in qua exponitur sententia Probabilistarum, quæ Jesuitæ

Casuitæ putant posse hominem sine peccato sequi opinionem falsam legi, divine contrariam, modo vel autoritate vel ratione nitatur. Sequuntur Papistæ hac in parte recutitos Judæos, quibus Thalmudis opus, referente Gersone lib. 1. refut. Thalmud. c. 16. in tanta autoritate est, ut ex eo, & secundum Rabbitorum inibi præscriptum Sacras literas exponant. Nec licitum est Judæo alicui plebejo, decisionibus istis contradicere, metu, quem Rabbini ibidem incusserunt, his verbis: Si quispiam Magister vester etiam contra legem scriptam aliquid jusserit, imo & manum dextram esse sinistram, sinistram esse dextram, dixerit, & nisi à vobis pro sua digna recipiatur, hic æternas pœnas luet in gehenna, Massech & Eruhim, c. 2. mexoras hammor p. 22. Pari modo Svarezius in tom. 4. in Thom. Disput. 56. ult. monet. Papam etiam in casu intolerabilis erroris, ut in causa nimie indulgentiæ, non esse publicè reprehendendum. Congruit hoc cum decreto Can. Si Papa &c. dist. 19. à Pontifice Gregorio X. confirmato: Sed non congruit cum factò Petri (cujus Vejoves Tarpeji; audire volunt Successores,) qui à Paulo æquo animo se patiebatur reprehendi, Gal. 2. 14.

§. 14. Dico II. Committere Circulum Calvinistas, quando (a) quæritur, an verba Cœnæ sint intelligenda κατὰ τὸ ῥητὸν, illi verò negant, hoc argumento, quia repugnat proprietatibus Corporis; Rursum quando quæritur: An possit Christus, non tantum verus homo sed etiam omnipotens DEus, corpus suum præfens sistere, & cum pane manducandum in Cœna exhibere? Negant id ipsi, quia id præfere nolit. En tibi ἀδολογίας & Circulum, i. e. Christus non vult corpus in Cœna præfens exhibere cum pane quia non potest, & ideo non potest, quia non vult, h. e. non potest, quia non potest. (β) Pari modo Circulatores fiunt, dum quæritur: An fractio panis analogica sit necessaria in Sacra Synaxi? Respondent illi affirmativè, quia (non quidè externa circumstantia, sed) pars est principalis Sacra Cœnæ. Dum verò rursus quærimus: An fractio panis sit pars integralis Cœnæ? Affirmant, rationem addendo, quia est necessaria. En! Amphora cepit Crispini corrente rota, cur urceus exit? Conf. D. Finckius Disput. Anti-Goclen. de Analog. p. m. 79. Hujusmodi petitionem principii committit & Piscator Herborensis in illo: Quoscuqve DEUS vult salvos fieri, pro iis

Chri-

Christus mortuus est. Non autem pro singulis mortuus est sed tantum pro aliquibus. Nec igitur singulos salvos fieri vult DEUS sed tantum aliquos. Jam ignotum hoc probat per æquè ignotum; Pro quibus. Christus mortuus est, eos vult salvos fieri. Atqui non singulos, sed tantum aliquos salvos fieri vult DEUS. Non igitur pro singulis, si tantum pro aliquibus mortuus est Christus. Quis non videt hic petere Principium & Circulum committere Piscatorem, adeò, ut ipse hoc tandem agnoverit, ac proinde vi veri adæctus, aliter argumentari cœperit. Vid. Disput. Theologic. opposit. Schuffman. Th. 3. 4. & 5. p. 20. (d) Nec melioris est monetæ & illud, quo hodieque nonnulli Cinglianotum delectantur: Apud antiquos sedere à dextris erat minus honorificum, quam sedere à sinistris, ut probat Anton. Nebris. s. Unde etiam in sigillis pluribus Pontificum & in multis antiquis picturis, Petrus ponitur à sinistris &c. Si igitur Christus ut minor & inferior à dextris sedet, non ergo ea sessio debet referri ad majestatem divinam. Meminit hujus similitudinis etiam Bellarm. l. 3. de Incarnat. c. 15. sed solide hanc à falso medio petitam probationem confutatam videlis apud Justum Lipsium l. 2. Elector. c. 2. Sequitur

SECTIO III. ΑΠΟΣΚΕΥΑΤΙΚΗ.

§. 15. Contra Regressum Demonstrativum Cassendus in Exercitat. Dialect. p. 99. ita insurgit: Admittis Regressam in demonstrationibus: ut scilicet postquam probaris effectum per causam, possis probare causam per effectum. At nonne istud negari est? Si jam ante noveris absolutò uno syllogismo, hunc esse causæ illius effectum; pari ratione noveris hujus effectus illam esse causam. Quid autem ad hoc respondendū sit docet Noldius in Log. Recognit. p. m. 331. Hic cū se aliquid putat (Cassendus) dicere, quod nihil dicat, ac ne tū quidè, cū asserit imperfectum esse, cui perfectius substitui potest. Quasi verò perfectum non habeat gradus, & non possit ille transitus ad exercitium simul esse, & utilis & jucundus. Nec obstat, quod in Regressu procedamus ab uno & eodem puncto ad idem punctum, v. c. à cognitione Causæ ad cognitionem Effectus, & vice versa. Nam est quidem reditus ab uno puncto ad idem, quoad rem, non tamen est, quoad conditionem: Siqui-

Siquidem in progressu unum sumatur, ut notius, alterum, ut ignotius; in reditu verò fit id modo contrario. Dicitur, idem ergo esse notius & ignotius. Resp. non id esse absurdum, si diversus notitiz modus observetur, cum id quod est notius natura, possit esse ignotius nobis, & vice versa.

§. 16. Becanus tom. 1. Opusc. 10. th. 19. p. 393. ait non committi circulum, si unum per alterum probetur apud eundem, qui alterum negat. Verbi gratia, (inquit) Calvinista admittit scripturam; negat Ecclesie infallibilitatem. Recte ergo convincam illum hoc modo: Scriptura, quam tu admittis, dicit Ecclesiam esse infallibilem: Ergo reverrà infallibilis est. Similiter si quis idiota admittit iudicium Ecclesie, & tamen nesciat in particulari libros Macchabeorum esse divinos, facile persuadebo illi sine circulo, si sic dicam: Ecclesia, cuius tu auctoritatem agnoscis, asseverat, libros Macchabeorum esse divinos. Ergo non debes de hac re amplius dubitare. Hactenus Becanus. Resp. subdole ab eo mutari statum controversiæ. Dicimus enim circulum committi apud eum, non qui alterutrum admittit, vel negat, sed qui utrumque repudiat, qualis est omnis irrogenitus, cui demonstranda auctoritas est, non unius libri, ex Sacro Codice, sed totius Sacre Scripturæ. Per quodnam medium? Per nullum aliud, quam per testimonium Ecclesiæ, dicunt Papæ, hoc modo: Quicquid Ecclesia statuit hoc verum est. Ecclesia statuit Scripturam esse divinam. Ergo. At mox excipiet infidelis: Ignotum probari per æquè ignotum. Is enim Ecclesiam pro tali principio non agnoscit. Jam si velint Papistæ Ecclesiæ auctoritatem probare, aliter id non possunt, nisi ad Scripturam rursus remeando, id quod est circulariter argumentari. Vidit hoc Becanus, ideoque fatetur, th. 23. si quis utrumque negat, aliò confugendum esse, & hoc est quod volumus. Vid. B. Meisneri. Philosoph. Sobr. part. II. Sect. 2. p. m. 670.

§. 17. Grotius autem in tract. de agnosc. Canon. Script. c. 4. dicit non omnem circulum esse vitiosum & improbandum. Nam apud Aristotelem & alios Philosophos admittitur Circulus seu Regressus demonstrativus. Vid. post. Anal. t. 22. & 2. Post. t. 96. Phisic. t. 1. & 2. Imò etiam Exempla ejusdem proposuit Philosophus 1. post. t. 15. 19. 8. Physic. 50. Respondeo juxta distin-

distinctione allatâ in sectione παρανομι. §. 4. Confer & sectionem παρανομι. §. 10. Nec obstat, quod duo possint ita inter se esse connexa, ut unus deat in cognitionem alterius: quodque utiliter redeamus à Causa ad Effectum & contra. Nam vera sunt hæc omnia si intelligantur de Circulo imperfecto, qui cum Regressu demonstrativo coincidit, non de Circulo perfecto, qualis est Sophisticus. Conf. Aristot. 2. post. t. 92.

§. 18. Contra Fallaciam ἀπείριστος ἢ ἄκριτος objici solet, quod (α) non sit fallacia, siquidem Principia non fallant. Resp. Petitionem Principii sic dici ex hypothese; illa nimirum, quæ supponitur, quæstionem esse probandam, & tamen ad ejus confirmationem adducitur tale medium, quod æquè dubium est ac ipsa quæstio in initio fuerat, ut non immerito principium peti dicatur. Obj. (β) Quod possit probari species per genus & genus per species, quæ tamen re idem sunt. Resp. Unum quidem sunt, sed unum sumitur ut altero notius. Deinde idem sunt non tamen secundum conceptum adæquatum. Inde Genus & Species reprobari non possunt. Obj. (γ) Quod cum idem probatur per idem, non probetur incertum per incertum, sed certum per certum, cum se ipso nil certius esse possit. Ut homo est animal, quia est animal. Resp. Utiq; id quod probandum est, præsupponitur esse incertum, unde si per se ipsum probatur, sive idem per idem, sanè incertum per æquè incertum probatur. Obj. (δ) Quod legitima fuerit collectio Pilati: Quod scriptum est scriptum est. Atqui J. N. R. I. scriptum est. Ergo J. N. R. I. scriptum est; Et tamen hic probatur idem per idem. Resp. Verba quidem sunt eadem, sed sensus est diversus, quia ἴδ' scriptum est, in prædicato significat, non apicum & literarum figuram, sed idem quod ac ratum, firmum & constans habebitur. Obj. (ε) Quod in omni Syllogismo alterum ad alterum sequatur, ut omnibus illa sequela sit nota. Resp. Loquimur de tali sequela, quæ etiam nota est ante factam collectionem, adeò ut non probet ignotum per notum; sed ignotum per æquè ignotum, v. c. Erat æquinoctium, quia nox diei æquabitur. Linea est rotunda, quia est circularis. Homo habet vim eligendi, quia habet Librum arbitrium. Reliquas objectiones reservamus publicæ

ventus est, ut terram esse rotundum sit ausus profiteri? Non valles sunt
Non montes? Nam & coccum, si ad montem adduxeris, facile is in-
telliget, clivum esse campo dissimilem. Quæ omnia facillimè propul-
santur, si terræ magnitudinem animadvertas. Habent enim
se montes magni & valles profundæ ad terram totam, quemad-
modum rimæ parvæ in globo magno. Nam istæ partes inæ-
quales collatæ ad terram totam afferunt minimum momentum.
Velour. in Physio. l. 2. c. 10. Sicut nec musca rotundo corpo-
ri insidens, nec clavus rotæ infixus, rotunditatem vitiat, quæ
est comparatio Magiri lib. 3. phys. c. 5. p. m. 186. Huc perti-
nent verba Plinii l. 2. c. 6. Nec absoluta terre est forma, in tan-
ta montium excelsitate, tanta corporum planicie, sed amplexus ejus, si
capita linearum ambitu comprehendantur, figuram orbis absolute
efficit,

(β) Lacrymæ dolorem minuunt, Contra Retentæ do-
lorem augent. Hinc Ovid. l. 4. Trist.

- - est quædam flere voluptas,
Expletur lacrymis egeriturque dolor.
Et. l. 5. Trist.

Strangulat inclusus dolor atque exastuat
intus,

Cogitur & vires multiplicare suas.

*VI. Historicum. Circulatores Aegyptii, (quos Latini Zigaros
atque Eigenos, Germani Zigeiner/Itali Zinganos, Hispani Gyt-
tanos, Belgæ Gentiles aut Aegyptios appellant,) sunt colluvies
& sentina variarum gentium furacissimumque hominum ge-
nus. Primum in Germania vili sunt circa annum 1417. lite-
ras Sigismundi Rom. Imp. exhibentes, ut transitus illis per
urbes & Provincias liber permitteretur. Fingebant se ex Agy-
to patria sua venire, domoque extorres cogi à superis ad Majo-
rum delicta, qui D. Virginem Mariam cum puero Jesu hospi-
tio excipere recusassent, aënorū septem exilio expiare. Cōf. Ex-
cell. Dn Jac. Thomasi Patroni mei honoratissimi
Disput. de Cingaris, An. 1671. habitam.*

FINIS

AT
Opposita

In Illu

M. VA
Coro

Fautore a

GEOR

Ad d

Ende

EMICA

MO,
Matthiæ Knusen.

Univeritate

ismi Vindice,

REISSING,
EN. ELECT.

ulari Contubernaliq²

no,

mini sistit

IS Kis-Schenckino

o.

M DC LXXVII.

COLLEGII.

E,

VIL CKIL

B. Michäelis

cris dilonabz.

Ende